

Colecția ROMANUL ROMÂNESC AL SECOLULUI XXI

Editor: MIRCEA PETEAN

Tehnoredactare și copertă: Dinu Virgil

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României

POPA, DOINA

Umbra de atunci / Doina Popa. - Florești : Limes, 2026

ISBN 978-606-799-962-4

821.135.1

Editura Limes, Cluj, 2026

Str. Castanilor, 3

407280 Florești – Cluj

Tel. 0723 / 194022

Email: edituralimes2008@yahoo.com

www.edituralimes.ro

Doina Popa

UMBRA DE ATUNCI

LIMES
2026

Privea absentă de parcă se afla la un spectacol. Biserica aproape plină, mortul în sicriu, cuminte, zâmbitor, cu șnururile nelegate la pantofi, așa cum spunea datina. Dintr-odată și-a amintit de vămi și liniștea ei s-a dus, le pregătise cu mâna ei, batistă de batistă, cu un ban legat la un colț, să aibă cu ce plăti vămile, cu celălalt colț prins bine, cu ață albă, de lumânare. 24 de vămi. S-a uitat în jur cu îngrijorare, să fi apărut o fisură în ceea ce rânduise împreună cu doamna Vica și cu cei de la Pompe Funebre? Ah, nu, nu se întâmplase nimic, s-a liniștit, tocmai se împărțeau și vămile și luminile lumânărilor sclikeau prin fumul de tămâie. Au și înmormântările astea fastul lor, s-a gândit. Apoi a ajuns cu privirea la fosta ei cumnată, Roza. Îmbrăcată corect, în negru, într-un taior bine croit, cabrat pe corp, arăta bine, încă avea un corp subțire și ochii la fel de senini, cu o tocă elegantă pe cap, pantofi cu toc și cu ciorap subțire cu un model discret. Părea că-și pregătise cu mult timp înainte ținuta cuvenită evenimentului. Dar nu era așa. Roza era o persoană organizată, nu cumpăra nimic la întâmplare. Nu i se citea pe chip nici un gând, își ținea, ca de obicei, nervii în frâu, cu mână sigură, ca nu cumva vreunul să scape din mănunchi. În dreapta ei l-a recunoscut pe Robert, fiul Rozei și al lui Ștefan, nu-l mai văzuse de multă vreme, crescuse, era la vârsta când nu mai semăna nici cu mama, nici cu tata, ci cu amândoi deopotrivă. Un amestec ciudat, încă neomogen de parcă se dădea o luptă și ieșea la iveală ba mama, ba tata... Avea marginile ochilor rozii, poate era gripat, poate plânsese ascuns în camera lui, să nu-l vadă mamă-sa. Ea ar fi considerat, desigur, un semn de slăbiciune să-și plângă tatăl după ce le făcuse atâtea și atâtea. O presupunere doar. În realitate nimeni nu poate ști ce gândește celălalt. În stânga Rozei se

afla mama ei, pierdută în spațiu, speriată, cu ochii ținți în sicriu. Ce-o fi cu ea, s-a întrebat, și a privit lumânările aprinse, cele 24 de vâmi. Urma să mai arunce peste umăr, în mulțime, multe monede, tot pentru vâmile lui Ștefan, în momentul în care se ieșea din biserică și convoiul o pornea pe alea cimitirului, către cavou. Să nu uit, să nu cumva să uit! Avea în poșetă o pungă plină de monede, făcuse rost de ele de la femeia care vindea lumânări. Parcă vedea copiii, așezați pe marginea aleii, în locuri strategice, atenți la gestul de aruncare a monedelor, bulucindu-se să apuce cât mai multe. Uneori se mai și încăierau copiii, alteori, împleticindu-se printre picioarele celor ce urmau convoiul, se produceau busculade. Se spunea că o astfel de monedă te păzea de rău sau că, băgată sub pernă, te ajuta să visezi frumos, mai ceva decât semințele de mac. Înainte vreme se ținea mortul în casă, în sicriu, de cele mai multe ori pe masa din sufragerie, și când se porneau spre cimitir, opreau la trei răscruci de drumuri, unde preotul făcea o scurtă slujbă. Înaintea mașinii care ducea mortul se așezau punțile. Când convoiul pornea mai departe, mașina, și apoi oamenii ce-o urmau, toți treceau peste punțile așternute pe jos, de regulă fețe de masă, ori cearceafuri de pat... Pe urmă oamenii n-au mai avut voie să-și țină morții în casă, interdicții de la Uniunea Europeană, pe drept cuvânt de data asta. Și, în timp, traficul s-a aglomerat așa de mult, încât ar fi fost imposibil să mergi la pas în urma carului mortuar către cimitir, ba chiar să mai și oprești la trei intersecții. Așa încât datina se păstra dar se limita la aleile cimitirului. Oricum, aleile deveneau tot mai multe de la an la an. Of, și Roza, cumnata, ce inimă de piatră! Chiar dacă erau divorțați și n-o mai interesa persoana lui Ștefan, m-a lăsat să mă ocup singură de toată înmormântarea. Doar ea știe bine situația mea financiară. N-ai nevoie de ajutor? Măcar din complezență să fi întrebat. Ștefan fusese omul pe care l-a iubit, omul cu care avea un

copil, iar el, cu toate relele și bunele, murise, și acum trebuia iertat. Și chiar cred că l-a iubit, cu toată capacitatea ei de a iubi, altfel nu ar fi rezistat atâția ani împreună. Ea, doamna perfecțiune, care nu pune picătură de alcool pe limbă, și el, duhnind tot timpul a băutură. Când alcoolul se așază temeinic într-un om, apoi acel om răspândește miros de băutură prin toți porii, transpirația, urina, totul miroase a doagă stătută. Ori ea a rezistat multă vreme acestui asalt olfactiv. Plus că el nu mai avea nici serviciu, cine să-l țină și să-i plătească un salariu când era mai mereu (chiaun? Trăia din expediente, nevoit să facă treburi umilitoare, încărcă, descărca mobilă, ori saci, asta cât timp l-au mai ținut puterile, câștiga atât cât îi trebuia lui ca să bea. Coborâse niște trepte și nu mai avea pretenții la băutură. Altă dată, ehei, ce-i mai plăcea să-l imite pe tatăl său și să dea petreceri de mare ținută. Roza era o gospodină neîntrecută, iar el cumpăra numai vinuri alese, parcă-l vedea cum se ridica în picioare cu paharul ridicat în sus, clătănându-l, cu mână sigură dintr-o parte în alta, exprimându-și bucuria sinceră de a ne vedea la el în casă. Și avea un zâmbet de-a dreptul fascinant, avea ținută, o inteligență vie, carismă... Ne recita poezii de Esenin, tare frumoase. Eu eram cu ochii pe el ca pe butelie, așa de mult îmi plăceau acele momente, iar poeziile aveau în ele atâta simțire! Lui Ștefan i se umpleau ochii de lacrimi, mie la fel, poate și altora... Spre final eram beți cu toții, iar eu și Claudiu neapărat ne dădeam în petic aruncându-ne vorbe amare unul altuia. Eu cred că soțul meu era gelos pe fratele lui care mă fascina de-a dreptul, asta este cuvântul, și-l însoțeam în cântările lui chiar dacă eu nu am voce și behăiam acolo, să mă aflu în treabă, beam și mai vârtos, de parcă asta ar fi fost ceva vrednic de laudă, și aveam și mai mult curaj să-l înfrunt pe Claudiu, de față cu familia lui, pentru că, oricum, el era ultimul om vrednic să-mi țină socoteala vinului băut. Cei doi frați nu se prea simțeau bine când erau împreună la o petrecere,

amândoi aveau câte un ochi critic rămas treaz, și ochiul critic analiza purtarea fratelui și exclamă, of, și băiatul ăsta, bea prea mult, o să-și distrugă ficatul în el, uitând să numere în același timp și paharele băute de el. Cât despre cumnata mea, cred că în momentele acelea de la finalul petrecerii, când nu ne mai dădeam duși și era atâta iritare între mine și Claudiu, m-ar fi strivit ca pe un păianjen dacă i-ar fi stat în putere, dar stătea pe scaun cu spatele drept, cu un fel de zâmbet încremenit pe figură, și-mi dau seama cât de ușurată se simțea când ne vedea plecați! Cred că într-un colț de gând fiecare avem în noi un criminal, un monstru care nu îndrăznește să-și scoată ghearele. Mai târziu, când mi s-au mai descâlțit itele minții, am stat strâmb și am judecat drept, am stat la sfat cu mine. Procesul a durat ceva timp dar mi-am stabilit prioritățile. Ce vreau de fapt? Nu e ușor lucru să te lămurești ce vrei.

Apoi petrecerile s-au tot rărit, Ștefan a început să coboare vertiginos, a fost dat afară de la serviciu, și-a găsit alt serviciu, a fost dat afară și de acolo. I s-a cam dus buhul. Pe unde se ducea avea pecetea pusă. Până într-o zi, când Roza s-a hotărât, gata, până aici. Iar hotărârea ei a rămas bătută în cuie. Asta s-a întâmplat când, pe lângă toate tarele lui, Ștefan a mai adăugat ceva. Și-a găsit o puicuță. A venit la fratele lui și i-a mărturisit în taină, ce mai taină, că eu făceam șnițele la bucătărie și auzeam tot: – Măi, Claudiu, asta mă înnebunește, îmi suge degetul mare de la picior de mă scoală din toți morții. Avea un chip ca de înger, strălucea de fericire prin toți porii. Eu nu am mai văzut om căruia iubirea să-i dea așa multă strălucire. Dar și fericirea aia tot trebuia să aibă un pedestal bahic. Cu atât mai mult cu cât și mândruța bea de mama focului. Și acum Ștefan trebuia să câștige bani, să cumpere băutură pentru amândoi. Că ea nu se mai culca cu bărbați, ca să câștige banii pentru băutură și pentru cele câteva felii de parizer de pui cu

usturoi și-o pâine. Eu și Claudiu am rămas în urma lui, privindu-ne ca tolomacii și amuzați și contrariați. E clar că nu aveam în noi atâta fantezie cât să înțelegem marea voluptate trăită de Ștefan când i se sugea degetul mare de la picior...

Când Roza a primit la telefon vestea morții lui Ștefan, a rostit rece: Să mă anunți și pe mine când e înmormântarea. Atât și nimic mai mult, deși știa bine că urma să-i predau cheile de la apartamentul lui Ștefan. Apartament pe care nu l-ar fi avut dacă fratele lui nu s-ar fi zbatut. Dacă ar fi fost după voia lui Ștefan, el și-ar fi cheltuit toți banii împreună cu femeia aia, la fel de decăzută și ea, apoi ar fi dormit prin șanțuri. Pe Roza o consider o femeie pe picioarele ei, o invidiez pentru tărie, principii, chiar și pentru durități. Știa să fie și diplomată dacă situația o impunea. Lumea în general o plăcea. Nu mai zic, pe mama a cucerit-o la început. Pe urmă s-a mai lămurit ea ce și cum. Nu mi-a fost niciodată simpatică cu adevărat. Era exact femeia eficientă, gen maică-mea. Soacra mea o iubea tare mult sau nu, mai bine zis o admira, era nădejdea ei, lumina ochilor. Așa cum te uiți la munți și capeți curaj, încredere în tine, la fel se uita soacra mea la Roza. Mă vedeam mereu comparată cu ea, și comparația nu-mi era favorabilă. Ea, femeie de casă, gospodină bună, mamă devotată, nu bea deloc, nu avea vicii și slăbiciuni. Dar între noi fie zis, putea să fie și foarte rea. O răutate adâncă, veninoasă. Știa să-și disimuleze foarte bine pornirea spre răutate, dar când ieșea la iveală, era jale! Mă simțeam ca o insectă prinsă în acul din insectar. Poate par răutăcioasă și nu vreau. Încerc să-mi amintesc la modul cel mai sec relațiile dintre noi. Într-un timp părea că suntem mai apropiate. Se despărțise de Ștefan și apărea pe la mine pe la bibliotecă și mi se plângea că vine Ștefan și-i tot cere tacâmuri, scaune. La despărțire, când a plecat din casă Ștefan, nu a luat decât un dulap, un pat și câteva boarfe. – Nu le merita nici pe acelea, mi-a zis Roza, pentru

că a stat ani de zile fără serviciu și s-a ținut de băute, în vreme ce eu duceam casa. Și când vine pe la noi, de regulă atunci când eu sunt plecată la serviciu, chipurile să-și vadă feciorul, golește și frigiderul de mâncare. Sunt multe pe care le-a îndurat și ea. Pe undeva o înțeleg. Am fost mirată că-i cerea tacâmuri pentru că, de la casa mamei sale, luase cam tot ce era prin sertare, probabil ca să le vândă pe te miri ce și să-și cumpere băutură. Eu m-am ocupat de înmormântarea lui Ștefan. Sper că Roza o să-i facă pomenile, pentru că e credincioasă. Țasta era un alt prilej să mi se dea peste nas, Roza e așa credincioasă, se spunea cu admirație, mi se puna pe inimă și o uram în clipele alea. Dar mă lăsați în pace cu Roza voastră? Ridicați-o sus pe pedestal și lăsați-o acolo pe post de statueta. Și așa e rece, rece de te îngheață când se așază lângă tine!

În momentul în care soacra mea, aflată pe patul de moarte, m-a rugat să am grijă de băieții ei, eu mi-am apropiat gura de urechea ei și i-am promis. Atunci, de mila ei, aș fi vrut să fac minuni. Aș fi vrut să-mi crească aripi, să pot transforma doi oameni învinși de dependența de alcool în alți doi oameni capabili să poată sta cu fruntea sus, să te poată privi drept în ochi. Dar în mod sigur că, nici în starea în care se afla, nu s-a gândit că am să-i mai nasc odată. Ștefan s-a prăpădit? „Pe acei ce-și vor ei singuri sfârșitul, toți îi lasă/ și tații lor se leapădă de ei și mamele îi izgonesc de-acasă”, cam așa spune o poezie. Ce să fi făcut eu? În mod sigur Ștefan a avut de la mine o vorbă bună, un îndemn, ușa casei mele nu a fost niciodată închisă pentru el, și o farfurie cu ciorbă o fi găsit el de câte ori a trecut pe la noi. I-am mai dat și bani, nu prea mulți, pentru că știam prea bine pe ce se duceau banii mei. Cu sufletul l-am însoțit când am simțit că are nevoie. Iar cu bietul Claudiu, ce să mai spun, slavă Domnului, îl dădăcesc, îi dau să mănânce, îl primenesc, îl spăl. Îmi pot reproșa multe dar nu faptul că nu am avut grijă de băieții soacrei mele. Dar nu așa cum aș fi vrut eu în clipa când am promis unei muribunde că voi avea grijă de băieții ei. Atunci am avut un moment de trufie ori de neputință, am în minte vorbele lui Isus: – Mergi în pace, credința ta te-a vindecat! Așa aș fi vrut să pot face, să întorc, acolo, o cheiță, un mecanism, ceva, care să facă clic și din secunda următoare Ștefan și Claudiu să devină alți oameni.

Din fericire am fost în stare s-o îngrijim pe soacra mea așa cum merita, după câte a îndurat de la noi. Ne spunea, atunci când îi ajungea cuțitul la os și răbufnea: știți ce sunteți voi? Un bou și o belea... care era boul și care belea... Zăcea în pat și suferea. Era